

Metallický šperk brněnské techniky

5.11.2024 - | Vysoké učení technické v Brně

Prestiž svého oboru Píšek povýšil i tím, že v roce 1923 založil Československý odborný spolek slévárenský, jemuž do roku 1945 i předsedal, a roku 1926 stál také u zrodu Mezinárodního výboru slévárenských spolků. Byl odborníkem se skutečně světovým renomé.

Archiv slévárny z dob jejích počátků se bohužel nezachoval, a tak jsou informace o jejím chodu spíše kusé. Podle Otakara Fraňka, autora knih Dějiny české vysoké školy technické v Brně, byla „slévárna udržována v chodu tím, že odlévala (po povolení ministerstvem) umělecké odlitky z litiny a bronzů.“ Píškovi kolegové tak obnovovali tradici slavné blanenské litiny a slévárna se stala centrem uměleckého lití na území města Brna. Odlévaly se převážně plakety, ale i velmi cenné modely. Úroveň odlitků i následného ciselování a patinování byla tak vysoká, že byly plakety z brněnské univerzitní slévárny vystaveny v roce 1933 na výstavě uměleckých odlitků v Praze v Uměleckoprůmyslovém muzeu.

Celé republice, stejně jako zaměstnancům a posluchačům vysokých škol, převrátila život naruby německá okupace a druhá světová válka. Profesor Píšek ukázal, že má skutečně „nervy ze železa“ a brzy se zapojil do protinacistického odboje. Spolu s dalšími čtyřmi kolegy založili zemské vedení Petičního výboru Věrní zůstaneme, jehož ustavující schůze se konala březnu 1941 v hotelu Passage v Brně, další konspirační schůzka pak proběhla v červnu téhož roku přímo v laboratoři prof. Píška. Už v září ale na protektorát tvrdě dopadla první heydrichiáda a rozjela se vlna zatýkání. Gestapo si přišlo i pro prof. Píška, kterému se ovšem podařilo zatčení uniknout, odjet do Prahy od 1. 10. 1941 do konce války se skrýval v ilegalitě. Franěk dokonce píše, že se Píšek „po zbytek války skrýval přímo v Terezíně pod okny stráží SS“.

Slévárna na FSI v areálu Pod Palackého vrchem | Autor: Franta BrůžaPo konci války se slévárna stala součástí obnovené České vysoké školy technické v Brně. Od roku 1946 vyráběla odlitky z šedé litiny a neželezných kovů – mosazi, bronzů, cínu a slitin hliníku, lité do pískových forem. Z produkce slévárny vycházely medaile, plakety, pamětní desky, busty a menší sochy odlévané převážně z bronzů. Odlitky nesly na rubu charakteristickou značku slévárny – sovi hlavu. Jedním z pozdějších odlitků je i busta prof. Píška od sochaře Františka Hořavy, která byla od roku 1975 umístěna před budovu VUT a nyní ji najdeme v atriu Fakulty strojního inženýrství v budově A1. Odhaduje se, že v poválečném období ve slévárně dnešního VUT vzniklo více než sto uměleckých odlitků.

Po roce 1951, kdy brněnská technika bojovala o přežití, se slévárna přesouvala: nejprve pod Vysokou školu stavební, v roce 1957 zase pod nově ustavené Vysoké učení technické, Fakultu energetickou. V roce 1960 byla vybudována slévárna a laboratoře v areálu v Údolní ulici. V témže roce odešel profesor Píšek do zasloužené penze. Zemřel 10. 3. 1970 v Brně.

Už se tak nedožil posledního přesunu slévárny do areálu Fakulty strojní (dnes FSI) v kampusu Pod Palackého vrchem. Katedra slévárenství se pak ještě formálně přesouvala mezi fakultními ústavami, až v roce 2004 zakotvila v dnešním Ústavu strojírenské technologie jako Odbor slévárenství. Ten pokračuje nejen v inovacích magisterského studijního programu Slévárenská technologie, ale průběžně se modernizují i laboratoře a samotná slévárna - od roku 2018 byla například zavedena výroba odlitků metodou přesného lití na vytavitelný model. Vloni slévárna hostila velmi úspěšný první ročník mezinárodního kurzu pro specialisty v této oblasti a již nyní se chystá opakování úspěšné akce.

Už od založení Odboru slévárenství se ve fakultní slévárně vyráběly umělecké odlitky, které dnes doplňují také tvarově náročné odlitky pro prototypovou výrobu a výzkum. V uměleckém lití tamní odborníci pokračují dodnes. Například dvojice Fegurdů, bronzových postaviček mimozemšťanů od sochaře Václava Sigursona Kostohryze, kteří od jara 2023 zdobí prostor před brněnskou hvězdárnou na Kraví hoře, byla odlita – hádejte kde? Ve slévárně VUT.

<https://www.zvut.cz/tema/-f38144/metalicky-sperk-brnenske-techniky-d267001>